

ARCHEOLOGIENOTA

GLABBEEK - SCHOOLSTRAAT

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
& G. VERBELEN
SEPTEMBER 2016

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Glabbeek - Schoolstraat

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten & Giel Verbeelen

Opdrachtgever

Liburni Projects NV
Industriezone Ravenshout 8070
Industrieweg 41
3583 Paal-Beringen

Projectnummer

2016/032

Plaats en datum

Kortenaken, 15 september 2016

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2016/032
ISSN 2034-5615

© 2016 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoud

Administratieve fiche	1
1. Inleiding	2
1.1. Algemeen	2
1.2. Beschrijving onderzoeksopdracht	3
1.3. Doelstellingen.....	4
1.3.1. Randvoorwaarden	4
1.4. Onderzoeksvragen.....	4
2. Huidige & toekomstige situatie.....	5
2.1. Huidige situatie.....	5
2.2. Toekomstige situatie	11
3. Bureauonderzoek	16
3.1. Landschappelijke & bodemkundige situering	16
3.1.1. Topografische situering	16
3.1.2. Geologie & landschap.....	18
3.2. Archeologische data	25
3.3. Historiek & cartografische bronnen	27
3.4. Archeologische verwachting	29
4. Resultaten bureauonderzoek.....	31
4.1. Algemeen	31
4.2. Beantwoording onderzoeksvragen.....	31
4.3. Samenvatting / assessment bureauonderzoek	32
4.4. Programma van maatregelen.....	33
5. Bibliografie	34
6. Figurenlijst.....	34
7. Plannenlijst.....	35

Administratieve fiche

Naam site:	Glabbek – Baekveld		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Bunsbek, Schoolstraat		
Kadaster:	Afdeling 3, sectie E, 85 A2, 86 C, 87, 88 I3, 88 K3, 88 T3, 88 V3, 88 M3		
Coördinaten (zie hoofdstuk 1.2):	A	X	190938,160
		Y	170680,382
	B	X	191070,400
		Y	170817,015
	C	X	190982,394
		Y	170590,923
	D	X	191112,585
		Y	170748,038
Opdrachtgever :	Liburni Projects NV		
Uitvoerder :	ARCHEBO bvba		
Projectcode ARCHEBO :	GLBA 2016-032		
Projectcode bureauonderzoek :	2016I99		
Projectleiding :	Jan Claesen		
	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)		
Grootte projectgebied:	Ca. 14145 m²		
Uitvoeringsperiode:	september 2016		
Reden van de ingreep:	Realisatie van een verkaveling/woonproject		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein		
Thesauri-termen:	Bureauonderzoek, onbepaald		

1. Inleiding

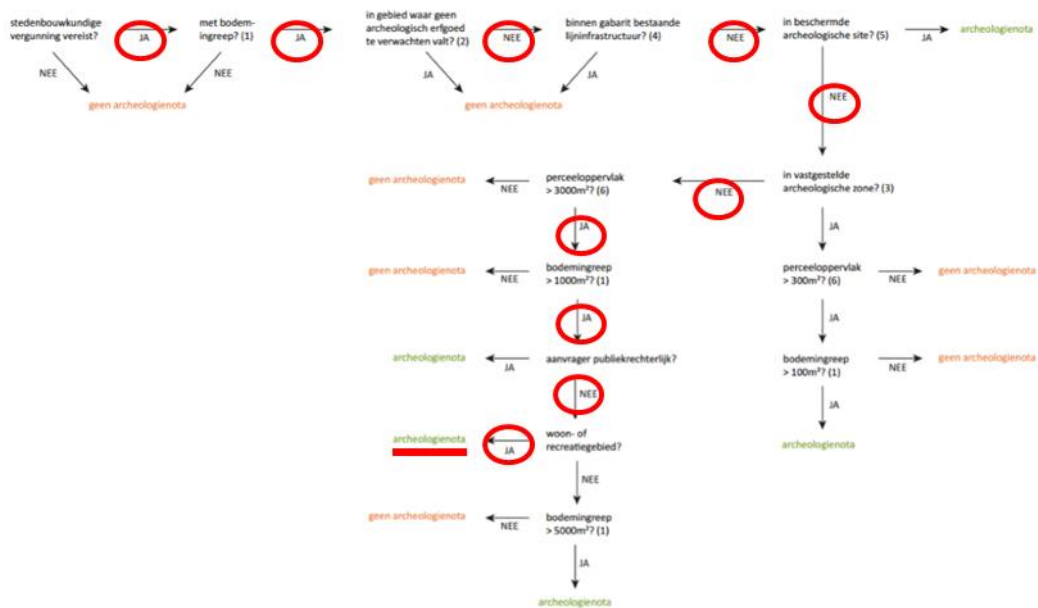
1.1. Algemeen

Bij het aanvragen van een stedenbouwkundige vergunning of een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een stedenbouwkundige aanvraag is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

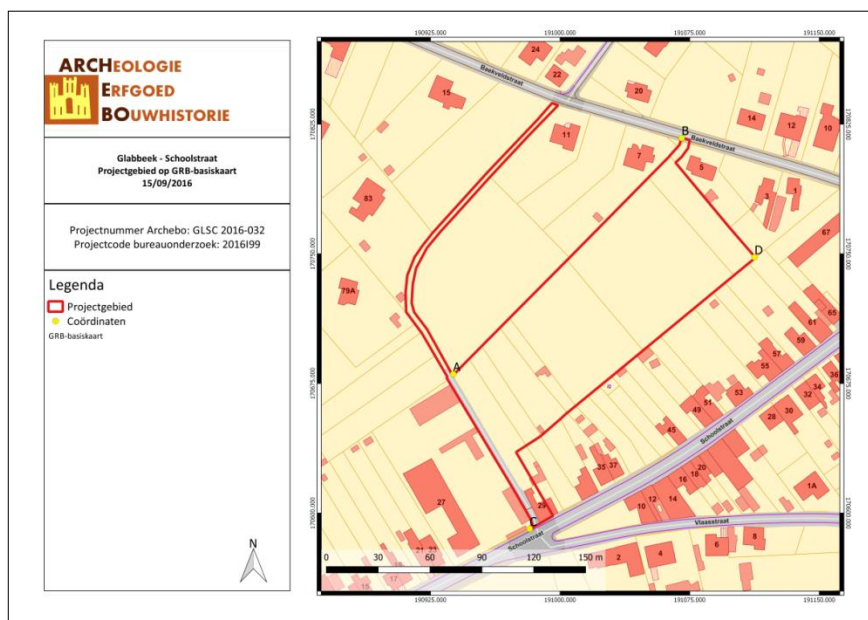
Hiervoor kan de beslisboom in Figuur 1 geraadpleegd worden.

Figuur 1: Criteria bij stedenbouwkundige vergunningen met toetsing van de oppervlakte- en liggingscriteria

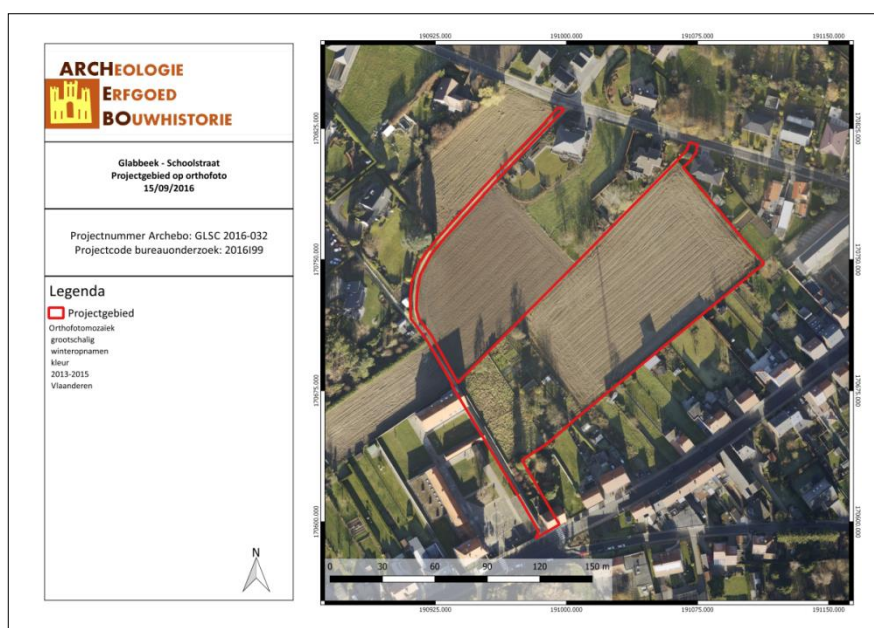
1.2. Beschrijving onderzoeksoopdracht

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de initiatiefnemer een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een verkaveling van 24 loten gerealiseerd worden. Voorliggende archeologienota bevat enkel een bureauonderzoek.

GLSC/16/09/15/1 – Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2016).

GLSC/16/09/15/2 – Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2016).

1.3. Doelstellingen

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.3.1. Randvoorwaarden

Zoals zal blijken uit het bureauonderzoek, is een deel van het terrein nog ingenomen door gebouwen, verharding en bomen. Het andere gedeelte ligt momenteel onder landbouwgewassen. Daarom zal het hier een archeologienota betreffen met uitgesteld onderzoek. Dit betekent dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het Programma van Maatregelen op een later tijdstip dient uitgevoerd te worden. De initiatiefnemer is momenteel geen eigenaar van de gronden. De huidige eigenaar laat geen bodemingrepen toe. De initiatiefnemer wordt pas eigenaar na het bekomen van de nodige vergunningen.

Ook de voorgestelde ingrepen moeten verspreid over het terrein kunnen aangelegd worden om zodoende een zicht op de stratigrafie en verstoringsgraad van het terrein te verkrijgen. Dit is pas mogelijk na de sloop van de aanwezige bebouwing.

1.4. Onderzoeksvragen

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

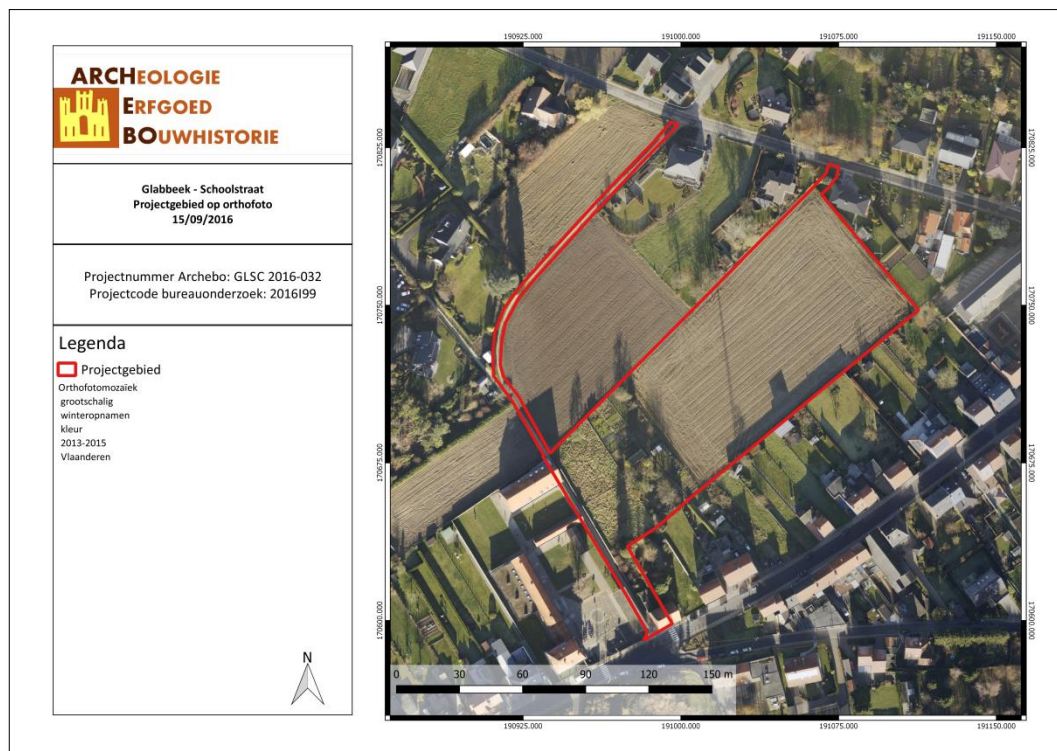
1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Hoe was de oude perceelsindeling?*
3. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
4. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*

5. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2. Huidige & toekomstige situatie

2.1. Huidige situatie

De huidige toestand binnen de projectgrens kan onderverdeeld worden in verschillende bestemmingen. Het noordoostelijke deel is in gebruik als akkerland, terwijl het zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied tuinzones van private woningen omvat. Het akkerland doet dienst als maïsveld (figuren 9 en 10). De tuinzones zijn volledig overwoekerd en er zijn enkele bomen aanwezig (figuren 8 en 11). Aan de zijde van de Schoolstraat staat een woning met een bijgebouw binnen het projectgebied. Allicht is hier het archeologische niveau over het ganse terrein bewaard gebleven. Tot slot maakt de smalle grindweg – Heideblokstraat – ook deel uit van het onderzoeksgebied. Zowel aan het begin als aan het einde van de straat zijn er kasseien aangelegd.

GLSC/16/09/15/3 – Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op orthofoto (Geopunt, 2016).

Figuur 5: Zicht vanaf straatkant op pand nummer 29 aan de Schoolstraat (Foto 1)

Figuur 6: Zicht Heideblokstraat vanaf Schoolstraat (Foto 2)

Figuur 7: Zicht op omheining tuin van huis (Schoolstraat 29) vanaf Heideblokstraat (Foto 3)

Figuur 8: Zicht op tuin van huis (Schoolstraat 29) vanaf Heideblokstraat (Foto 4)

Figuur 9: Zicht op aangrenzend perceel van Schoolstraat 37 vanaf achterzijde(Foto 5)

Figuur 10: Overzicht vanaf Heideblokstraat (Foto 6)

Figuur 11: Zicht op bomen en struiken aanwezig op het terrein vanaf Heideblokstraat (Foto 7)

Figuur 12: Zicht Heideblokstraat vanaf Baekveldstraat (Foto 8)

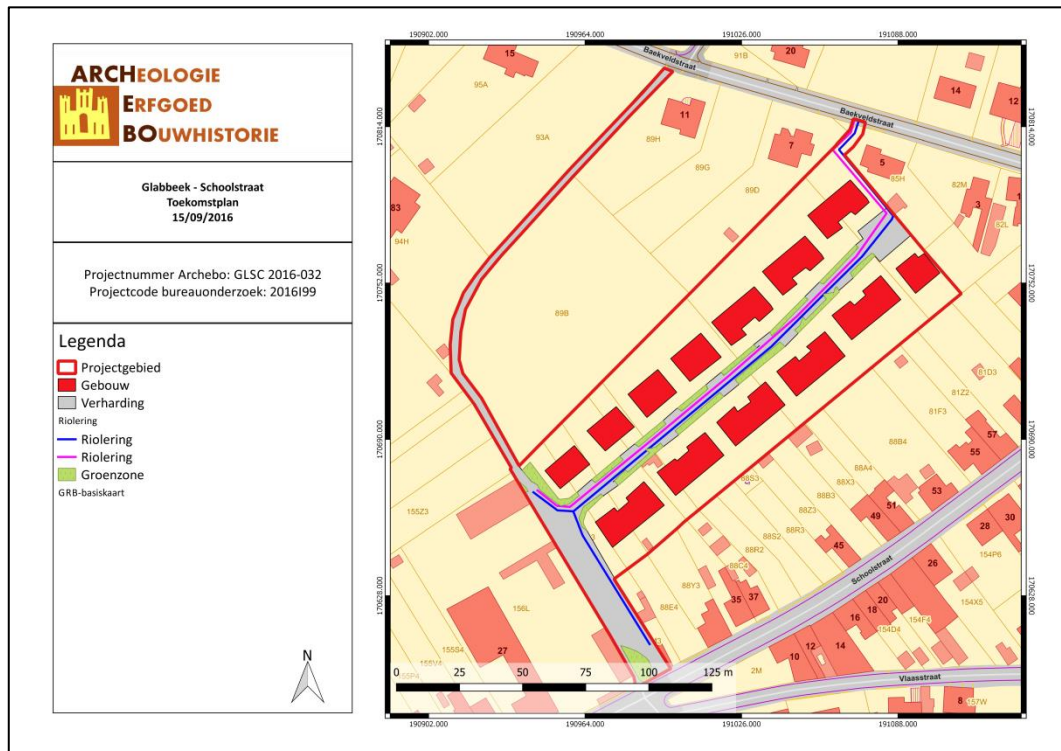
Figuur 13: Zicht op woning en bijgebouw (Schoolstraat 29) vanaf Heideblokstraat (Foto 9)

2.2. Toekomstige situatie

Op het terrein wordt een verkaveling bestaande uit 24 loten gerealiseerd. Hierbij wordt een verharde wegnis met daaronder riolering aangelegd. Deze riolering bestaat uit zowel (DWA) als regenweerafvoer (RWA). De maximale diepte van het DWA bedraagt 2,20m, dat van het RWA 3,60m. De wegnis snijdt maximaal 43cm in de bodem. Het plein, aan het uiteinde van de wegnis, de langsparkings en inritten zullen een diepte hebben van 36cm.

Doorsnedes van de geplande bebouwing zijn nog niet gekend in deze fase van de verkavelingsaanvraag. Exacte bouwdieptes en bouwoppervlaktes kunnen dus ook niet weergegeven worden. Er zijn wel verkavelingsvoorwaardes opgelegd voor de op te trekken gebouwen. Zo zal de toegelaten bouwdiepte bedraagt maximaal 12 m bedragen. Er is een vrije keuze in het plaatsen van een kelderconstructie.

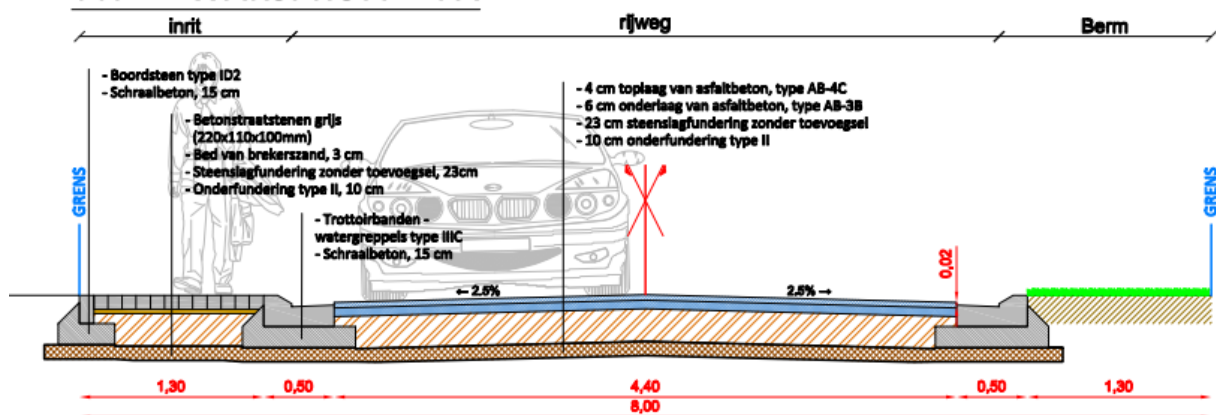
Bovenstaande informatie is terug te vinden op de plannen die in bijlage geleverd worden.

GLSC/16/09/15/4 – Digitale aanmaak

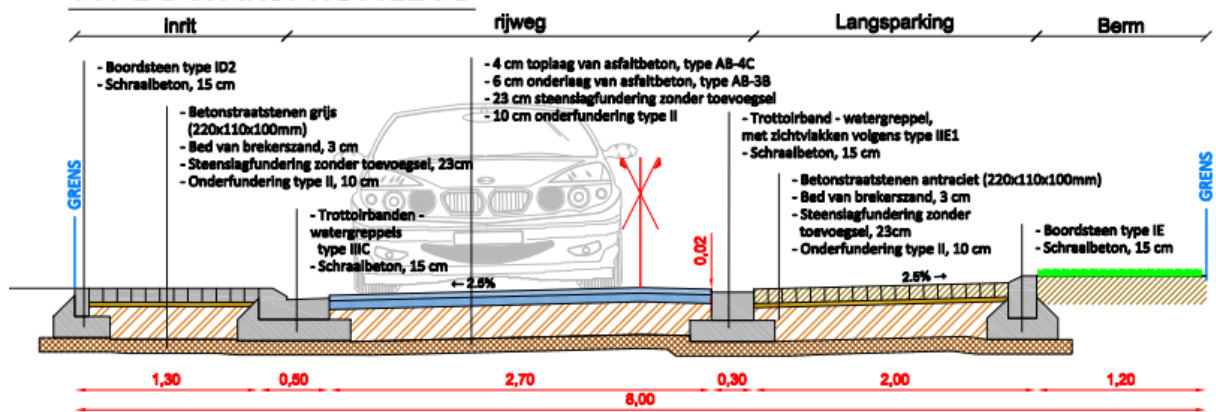
Figuur 14: Toekomstplan

TYPE DWARSPROFIEL : A

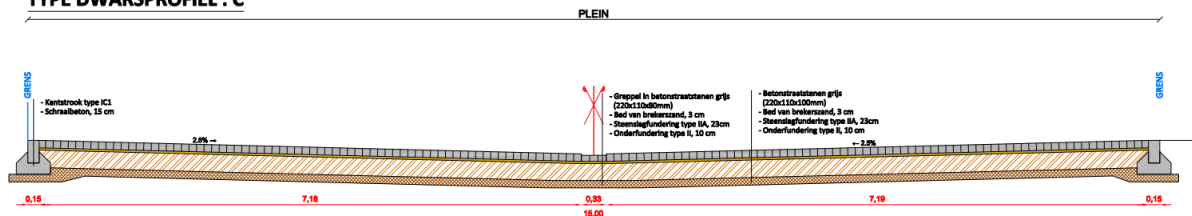
Figuur 15: Dwarsprofiel A (Liburni Projects NV)

TYPE DWARSPROFIEL : B

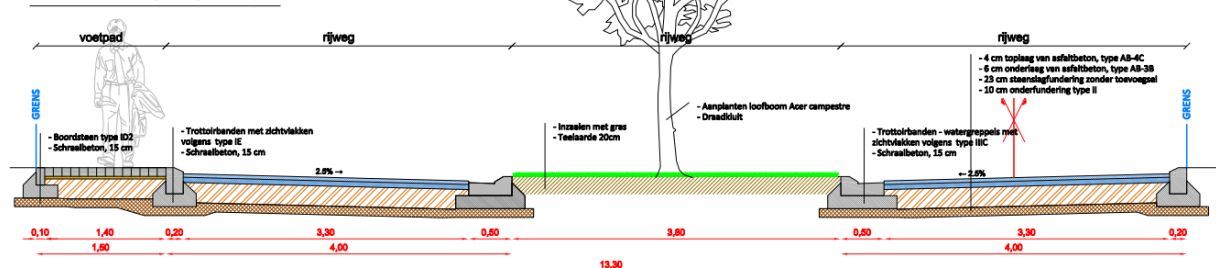
Figuur 16: Dwarsprofiel B (Liburni Projects NV)

TYPE DWARSPROFIEL : C

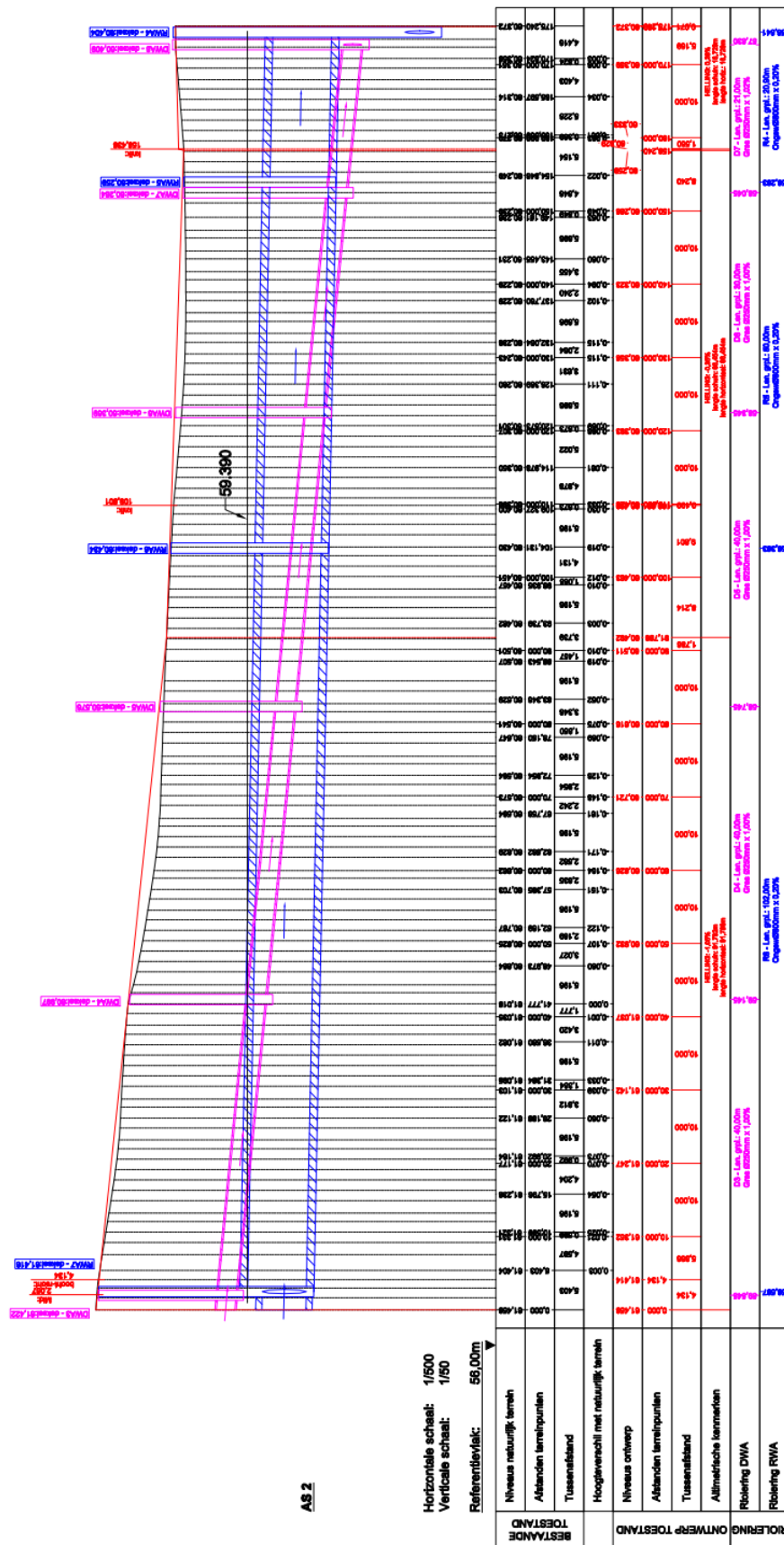

Figuur 17: Dwarsprofiel C (Liburni Projects NV)

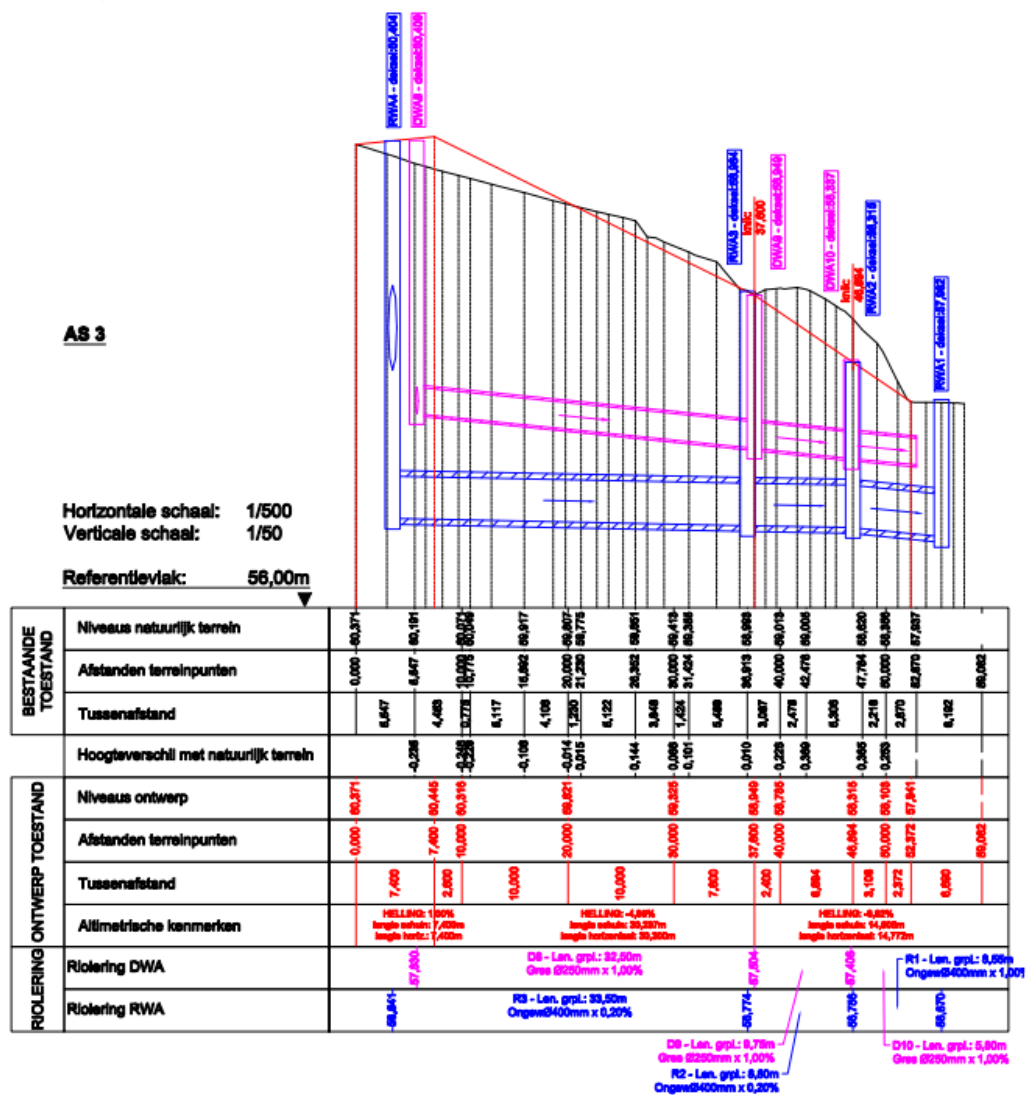
TYPE DWARSPROFIEL : D

Figuur 18: Dwarsprofiel D, langs kant Schoolstraat (Liburni Projects NV)

Figuur 20: Dwarsprofiel AS2, RWA en DWA (Liburni Projects NV)

3. Bureauonderzoek

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

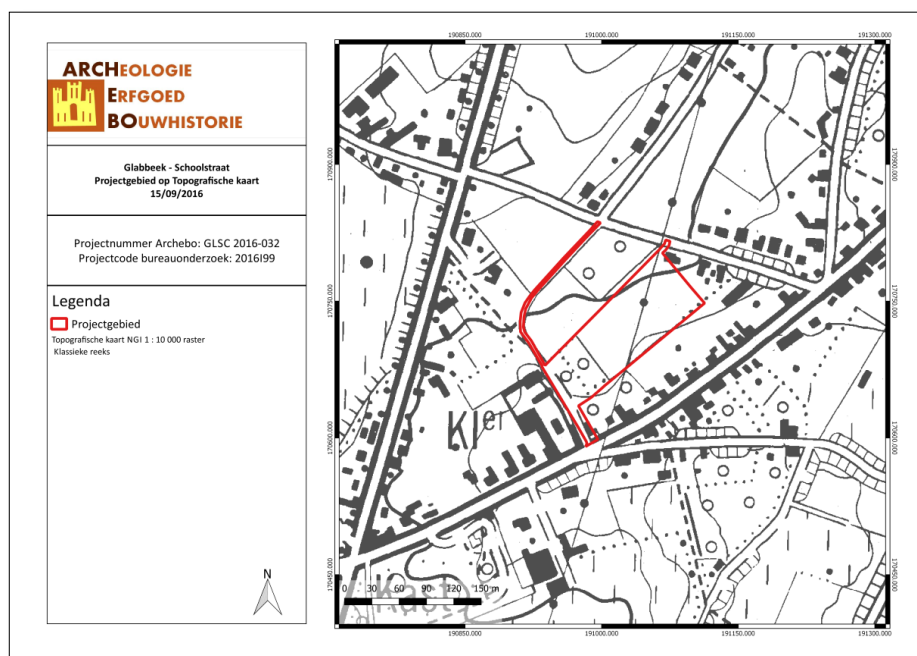
In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in gegeorefereerde vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplot om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1. Landschappelijke & bodemkundige situering

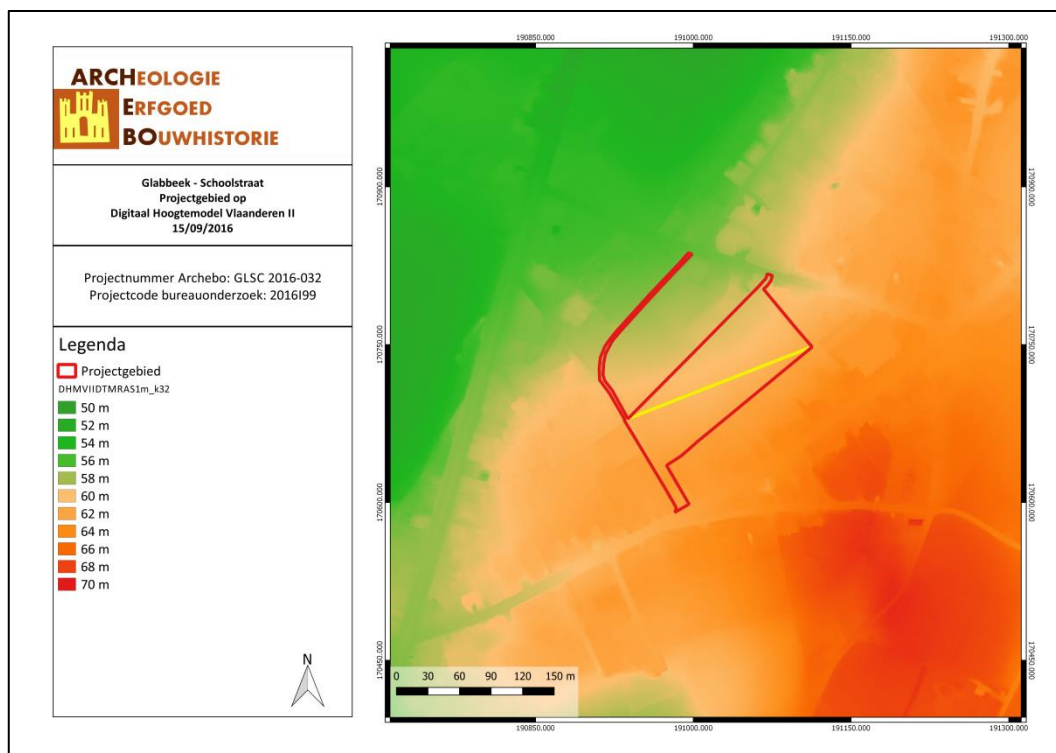
3.1.1. Topografische situering

Het onderzoeksgebied ligt ten noordoosten van het centrum van Bunsbeek, deelgemeente van Glabbeek. In het noorden wordt het begrensd door de Baekveldstraat. Zuidelijk vormt de Schoolstraat de grens van het onderzoeksgebied. Ten westen van het perceel loopt dat Heideblokstraat. Het terrein bevindt zich tussen 60,6 en 62,3 m boven de zeespiegel.

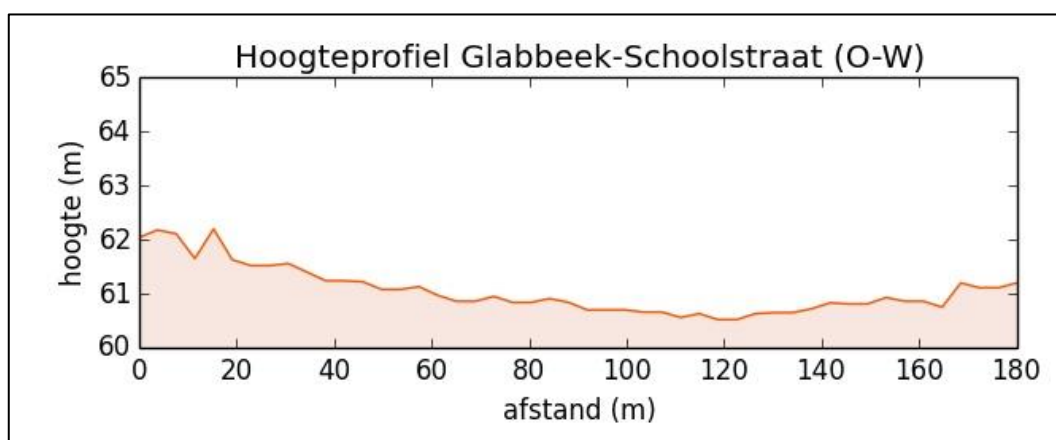
GLSC/16/09/15/5

Figuur 22: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).

GLSC/16/09/15/6 – Digitale aanmaak

Figuur 23: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2016).

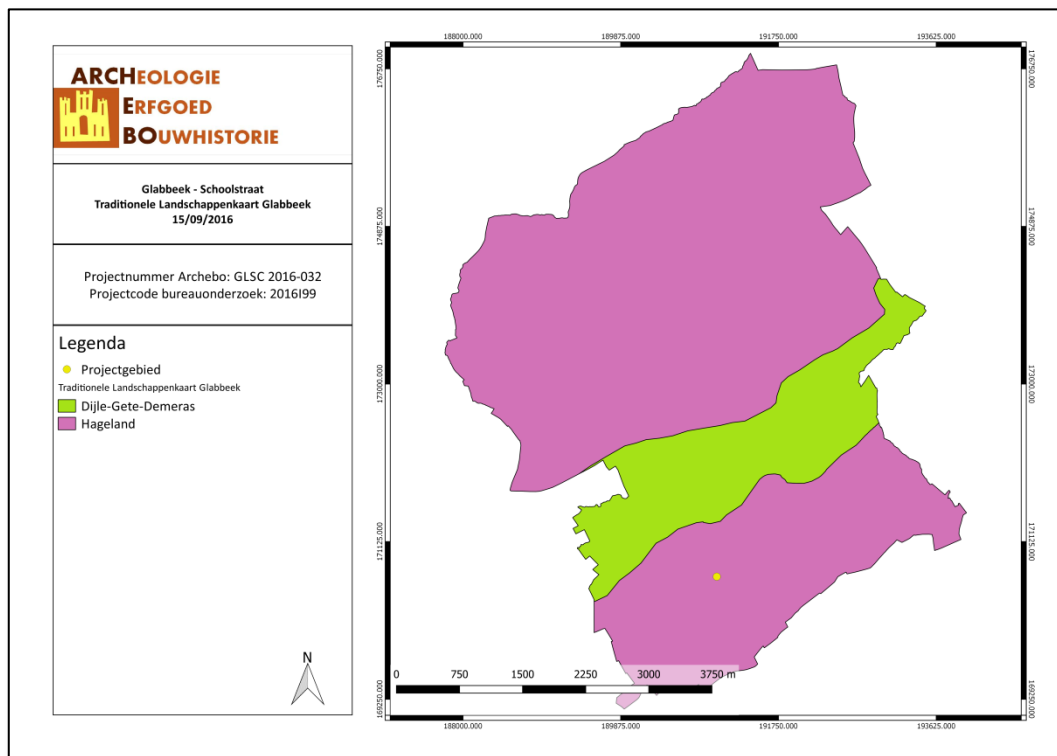

Figuur 24: Hoogteprofiel.

3.1.2. Geologie & landschap

3.1.2.1. Fysisch geografisch

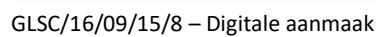
De gemeente Glabbeek is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Het projectgebied ligt in de deelgemeente Bunsbeek. Op ca. 4 km ten noorden van het centrum van de gemeente ligt de stad Tienen. De gemeente Glabbeek hoort bij het Hageland. Doorheen de gemeente loopt de Velpe die tot de Dijle-Gete-Demeris behoort. Het projectgebied ligt ca. 1 km ten zuiden van deze rivier.

GLSC/16/09/15/7 – Digitale aanmaak

Figuur 25: De gemeente Glabbeek op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2016)

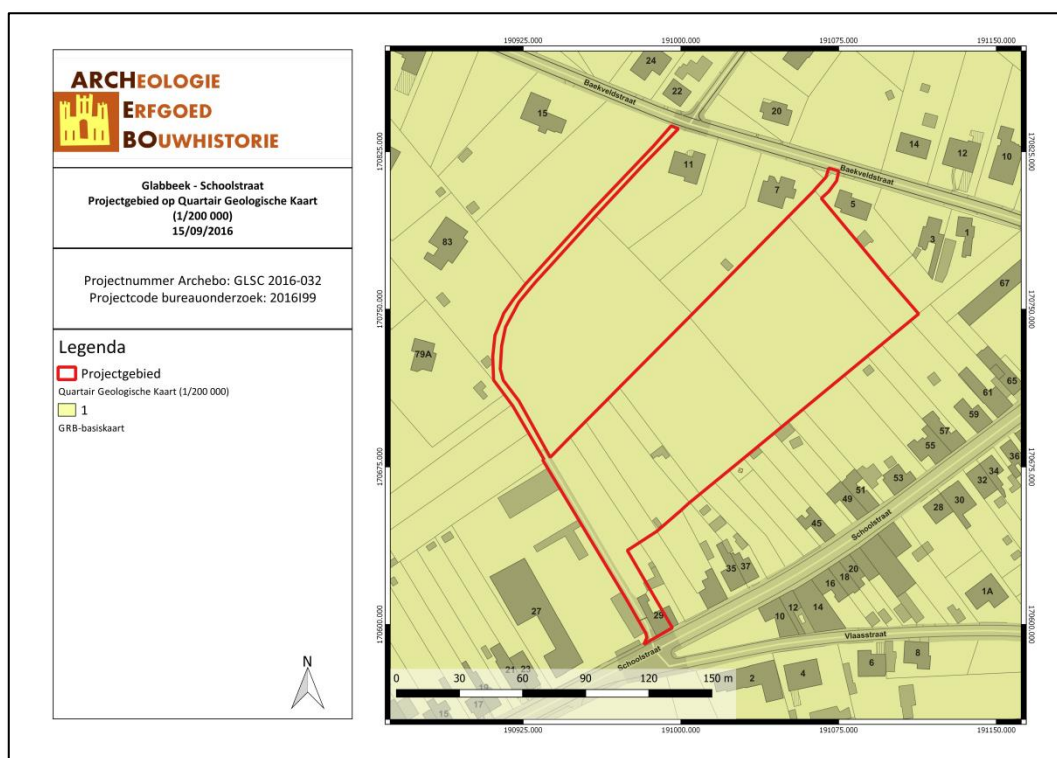
Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het onderzoeksterrein zich binnen de Formatie van St. Huijbrechts-Hern en opgebouwd uit wit tot grijsbruin grof zand, soms grindhoudend, silteuze en kleihoudende lenzen, glimmerhoudend, met schelpfragmenten.

Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiair geologische kaart (DOV, 2016).

3.1.2.3. Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1:200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich binnen type 1. Dit type bestaat uit eolische afzettingen, zand tot silt, uit het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen, zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen, silt in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen en/of hellingsafzettingen van het quartair.

GLSC/16/09/15/9 – Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2016).

Figuur 28: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016).

Volgens de quartair geologische kaart (1:50.000) behoren de geologische afzettingen tot profieltype 1. Op de tertiaire afzettingen heeft zich Veen van Rotselaar (C) afgezet. Deze worden afgedekt door Venige kleiige leem van Korbeek-Dijle (B). Helemaal bovenaan hebben leem en zandige leem van Rotspoel, soms met schelpengruis (A) zich afgezet. Deze afzettingen zijn afkomstig uit het Holoceen.

GLSC/16/09/15/10 – Digitale aanmaak

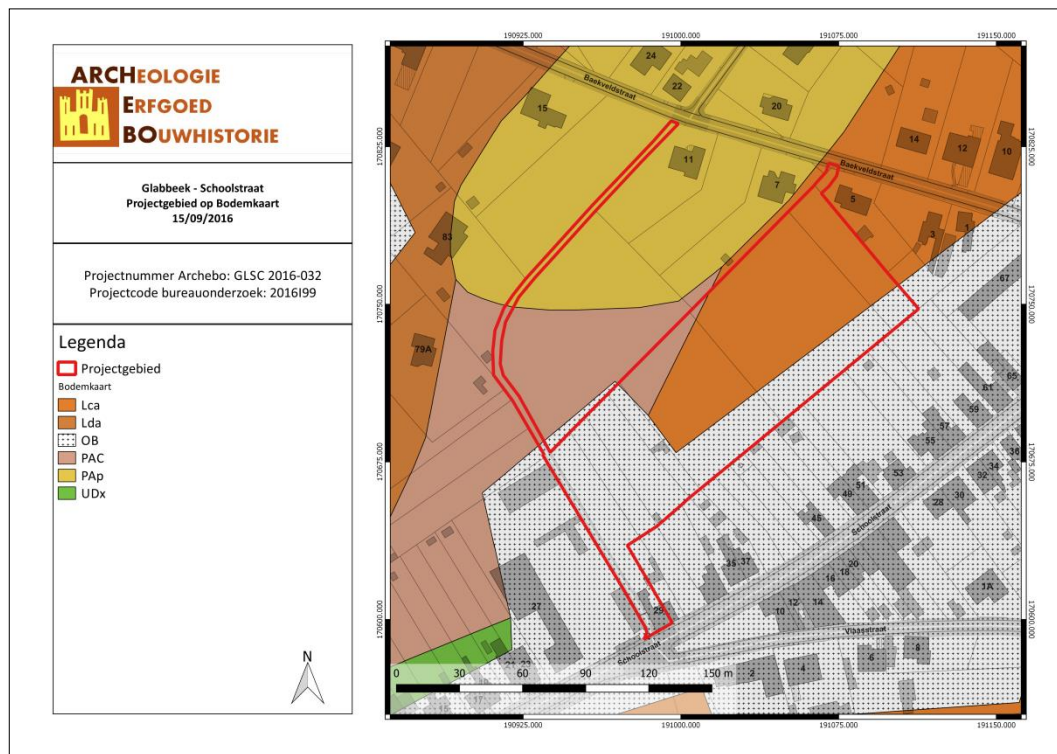
Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2016).

3.1.2.4. Bodem, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart komen er de bodemseries Lca, PAC, PAp en OB voor in het onderzoeksgebied.

OB betekent 'onder bebouwing'. Lca is een zwak gleyige zandleembodem met textuur B horizont. PAC is een zeer droge tot matig natte licht zandleembodem met structuur B horizont of sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Het zand ligt hier in de meeste gevallen niet dieper dan 75 cm. PAp bestaat uit een zeer droge tot matig natte licht zandleembodem zonder profielontwikkeling.

Volgens de WRB-classificatie valt de bodemserie Lca onder de serie Stagnic/Hypoglossalbic Albeluvisol/Luvisol. PAC en PAp horen tot de Cambisols.¹

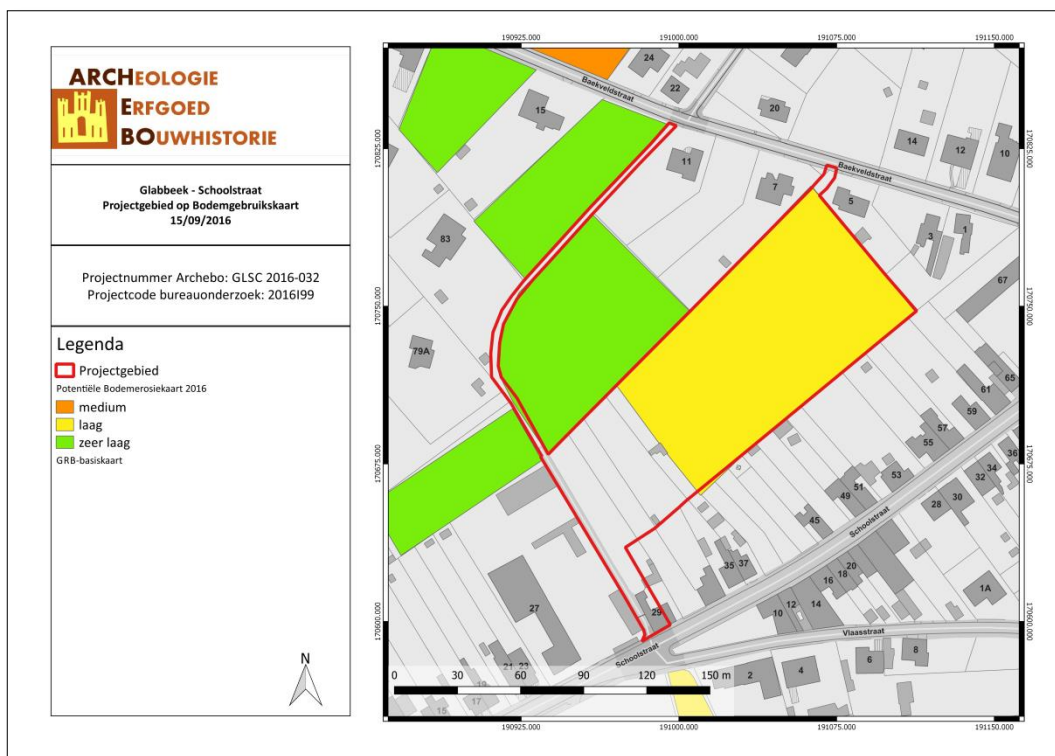

GLSC/16/09/15/11 – Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2016).

¹ Dondeyne et al., 2012

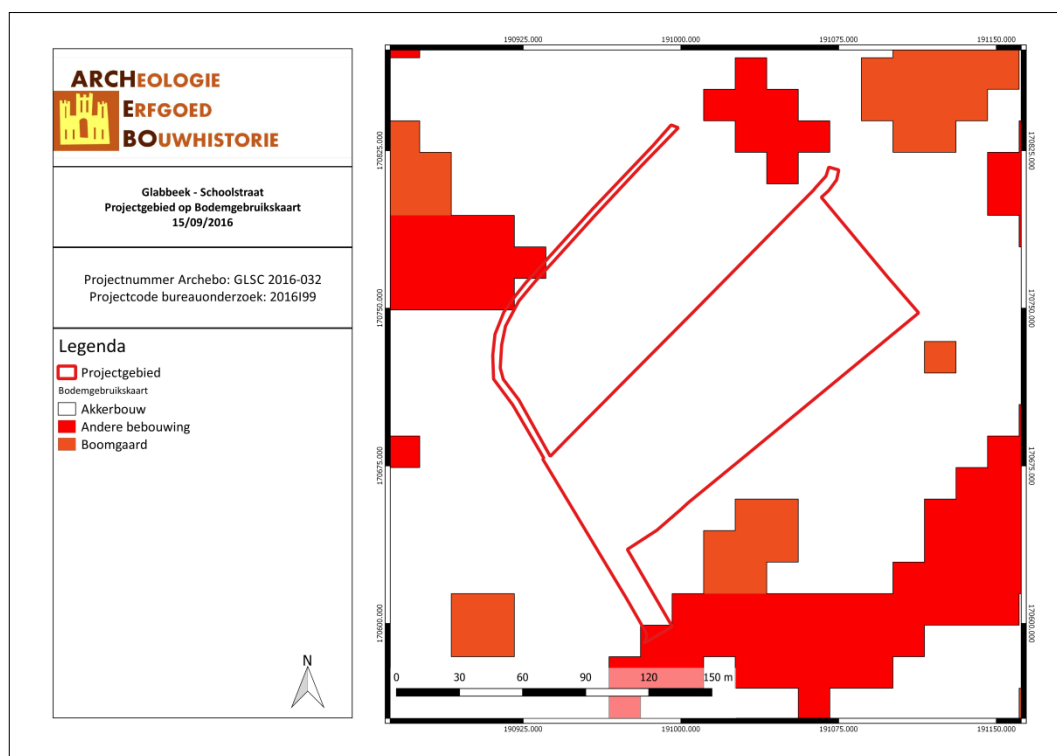
Het plangebied en haar omgeving zijn deels gekarteerd op de potentiële bodemerosiekaart. Binnen het projectgebied is het risico op erosie als laag gekarteerd. Op de aangrenzende percelen staat het risico als zeer laag aangeduid.

GLSC/16/09/15/12 – Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart van de Vlaamse gemeenten (Geopunt, 2016).

Op de bodemgebruik kaart staat het plangebied weergegeven als ‘andere bebouwing’ en akkerbouw. Vooral het laatstgenoemde overheerst het plangebied.

GLSC/16/09/15/13 – Digitale aanmaak

Figuur 32: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikkaart (Geopunt, 2016).

3.2. Archeologische data

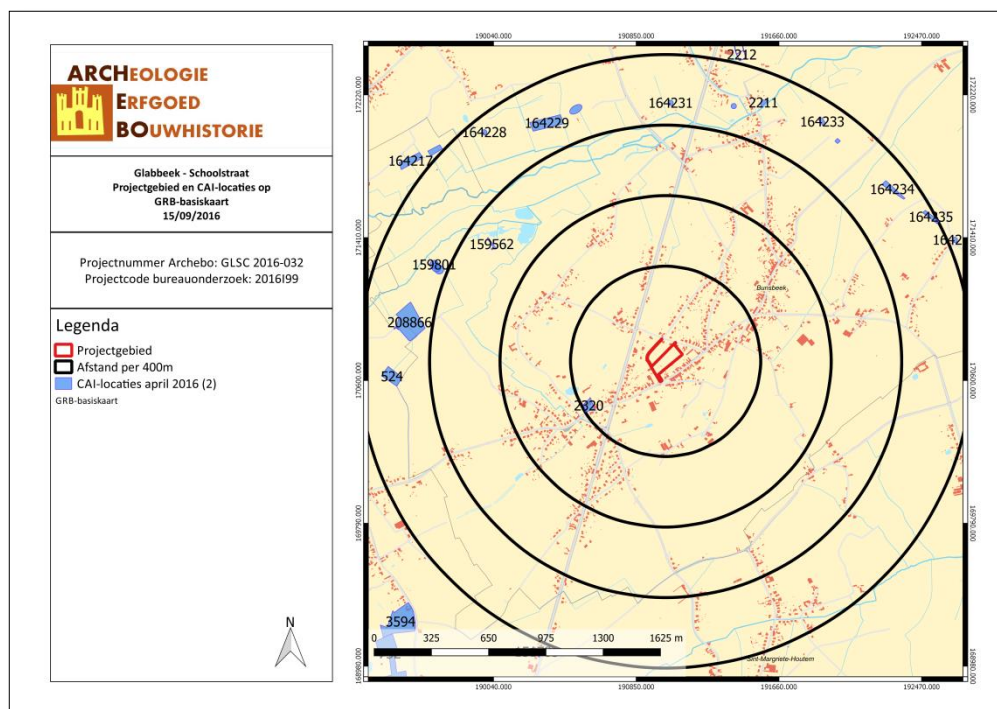
Centrale Archeologische Inventaris

Binnen een straal van 400 meter vanaf het onderzoeksgebied ligt één CAI-locatie. Het gaat hier om de Sint-Quirinuskerk. Deze kent volgens de CAI haar oorsprong in de Volle middeleeuwen. Op minder dan 1200 meter ligt een onbepaalde structuur. Deze is ontdekt tijdens een luchtoprosectie, uitgevoerd door Portiva op 6/3/2011.

Binnen een straal van 1600 meter liggen 14 meldingen. Op 4 locaties heeft men losse vondsten aangetroffen bestaande uit lithisch materiaal uit de Steentijd (164233, 159802, 159803) en Bronstijd (164234). Op 7 locaties heeft losse aardewerkvondsten uit de Bronstijd (164234), IJzertijd (164233), Romeinse periode (164228) en middeleeuwen (524, 159801, 159802, 159803) aangetroffen.

Naast deze losse vondsten zijn er ook vondstenconcentraties en sporen aan het licht gekomen. Locaties 164235 e 164236 hebben een vondstenconcentratie aardewerk en een paalkuil uit de Late Bronstijd opgeleverd. Op locaties 159804, 208866 en 164232 zijn een platte grond van een gebouw (159804) en bouw materiaal/afval uit de Romeinse periode aangetroffen. Op 4 locaties (164228, 164231, 164233 en 164235) zijn er vermoedelijk oude perceelgreppels uit de Nieuwe Tijd aan het licht gekomen. Op locaties 164229 en 164230 zijn enkele onbepaalde structuren aangetroffen. Hetzelfde geldt voor CAI-locatie 2211, waar men aan de hand van luchtfotografie structuren heeft opgemerkt. Men vermoedt dat het hier om een site met verdedigingswal gaat, maar het kan ook een grafheuvel of zelfs een meander van de Velpe zijn.

Net buiten een straal 1600 meter heeft men een vondstenconcentratie bestaande uit lithisch materiaal uit het Mesolithicum (164217) en een site met walgracht uit de middeleeuwen (2212) aangetroffen. In de ruimere omgeving zijn er een grafheuvel uit de Romeinse periode, een kapel en vlakgraf uit de middeleeuwen en onbepaalde structuren uit de Nieuwe Tijd aan het licht gekomen.

GLSC/16/09/15/14 – Digitale aanmaak

Figuur 33: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2016).

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
524	Losse vondst, aardewerk	Volle middeleeuwen
2211	Verdedigingselementen: wal, gracht	Onbepaald
2212	Site met walgracht	Middeleeuwen
2320	Sint-Quirinuskerk	Volle middeleeuwen
3594	Grafheuvel	Romeinse Tijd
151783	Kapel	Late middeleeuwen
	Vlakgraf	Late middeleeuwen
159562	Onbepaald	Onbepaald
159801	Losse vondst, aardewerk	Middeleeuwen
159802	Losse vondst, lithisch materiaal	Mesolithicum
	Losse vondst, aardewerk	Middeleeuwen
159803	Losse vondst, lithisch materiaal	Steentijd
	Losse vondst, aardewerk	Middeleeuwen
159804	Gebouw, plattegrond	Midden-Romeinse Tijd
164217	Vondstenconcentratie lithisch materiaal	Mesolithicum
164227	Onbepaald	Onbepaald
	Onbepaald	Nieuwe Tijd
164228	Losse vondst, aardewerk	Midden-Romeinse Tijd
	Lijnelementen: oude perceelgreppels	Nieuwe Tijd
164229	Onbepaald	Onbepaald
164230	Onbepaald	Onbepaald
164231	Lijnelementen: oude perceelgreppels	Nieuwe Tijd
164232	Bouwpuin	Romeinse Tijd
164233	Losse vondst, lithisch materiaal	Mesolithicum
	Losse vondst, aardewerk	IJzertijd
	Lijnelementen: oude perceelgreppels	Nieuwe Tijd
164234	Losse vondst, lithisch materiaal & aardewerk	Late Bronstijd
164235	Vondstenconcentratie, aardewerk	Late Bronstijd
	Lijnelementen: oude perceelgreppels	Nieuwe Tijd
164236	Paalkuil	Late Bronstijd
208866	Afval en bouwpuin	Midden-Romeinse Tijd

3.3. Historiek & cartografische bronnen

Onderzoek historische bronnen

De oude weg van Tienen naar Diest liep over Bunsbeek en is waarschijnlijk van Romeinse oorsprong. Op het erf van Petrus Vandeput vond een werkmans in 1930 een vaas met 180 bronzen munten. Verder archeologisch onderzoek werd nooit uitgevoerd maar brengt ongetwijfeld nog restanten van een Romeinse villa aan het licht. De naam van Pepijn van Landen is verbonden met de streek. Pippens-voirt of vadus Pipini, tegenwoordig Pepinus-fort, was een wds door de moerassen van de Velpe. De traditie vertelt dat Pepijn daar in de buurt een kasteel had. De Pepinusbaan liep van Pepinusfort door Boeslinter naar Grimde.²

Sint Margriet-Houthem, Sint-Maartens-Vissenaken en Boeslinter hingen ook van de schepensbank van Bunsbeek af. Bunsbeek telde veel kleine heerlijkheden. De kerk was een burchtkerk. Ze werd in de 14de eeuw aan het klooster van Heylisse toegevoegd. Edelen, onder wie Wouter en Richard, die in de 12de eeuw leefden, droegen de naam van het dorp. In 1288 werd Hermanus de Boensbecke door hertog Jan op het slagveld bij Woeringen tot ridder geslagen. Voor Jan van Houthem, kanselier van Brabant, werd Houthem in 1488, samen met Bunsbeek en Sint-Maartens-Vissenaken, tot baronie verheven. Bunsbeek heeft veel te lijden gehad van de godsdienstoorlogen en van de Franse en Hollandse legers. De troepen van Marlborough verwoestten in 1705 het dorp en de omgeving. Bij de afschaffing van de heerlijkheden in 1796 verloor Bunsbeek Sint-Maartens-Vissenaken en Sint-Margriet-Houthem. Het wegenpatroon werd ingrijpend veranderd bij de aanleg van de kaarsrechte weg Tienen-Diest in de 19de eeuw. Bij de fusie van de gemeenten in 1977 werd Bunsbeek bij Glabbeek gevoegd, maar een deel ging naar Tienen en een ander naar Kortenaken.³

Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijker bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

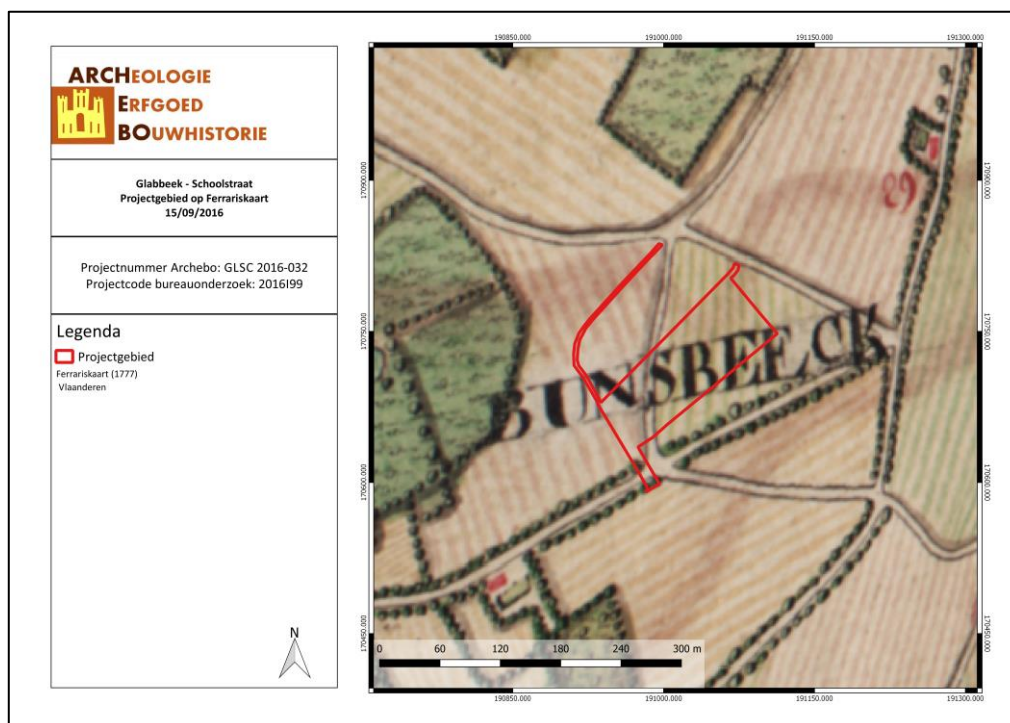
De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied. Uit deze kaart valt voor het onderzoeksgebied af te leiden dat er geen bebouwing aanwezig was en dat het terrein in gebruik was als landbouwakker. Er loopt tijdens deze periode wel een weg doorheen het projectgebied.

² VANDEPUTTE O., 2007, p. 447.

³ *Ibidem*.

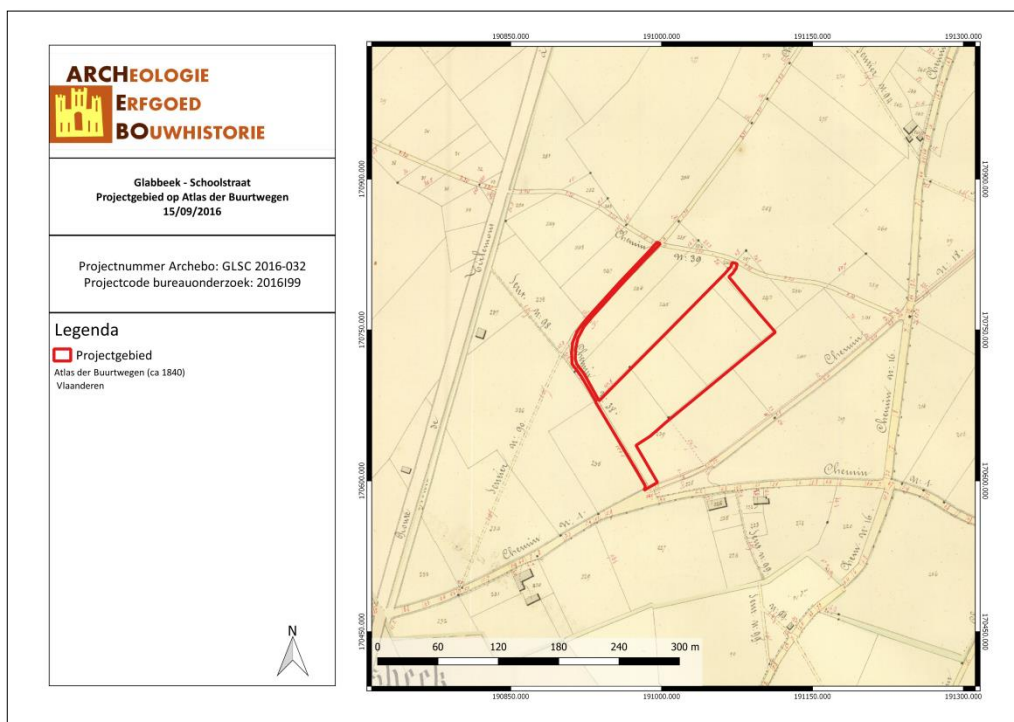
Ook op de Poppkaart en de Atlas der Buurtwegen is het terrein onbebouwd. De zone binnen het projectgebied is nog steeds gebruik als landbouwakker. Dit hebben uittreksels uit kadaster van Popp aangetoond, waar de percelen als “Land” staan aangeduid.

Historisch gezien kan er dus gesproken worden van een lage densiteit aan bebouwing.

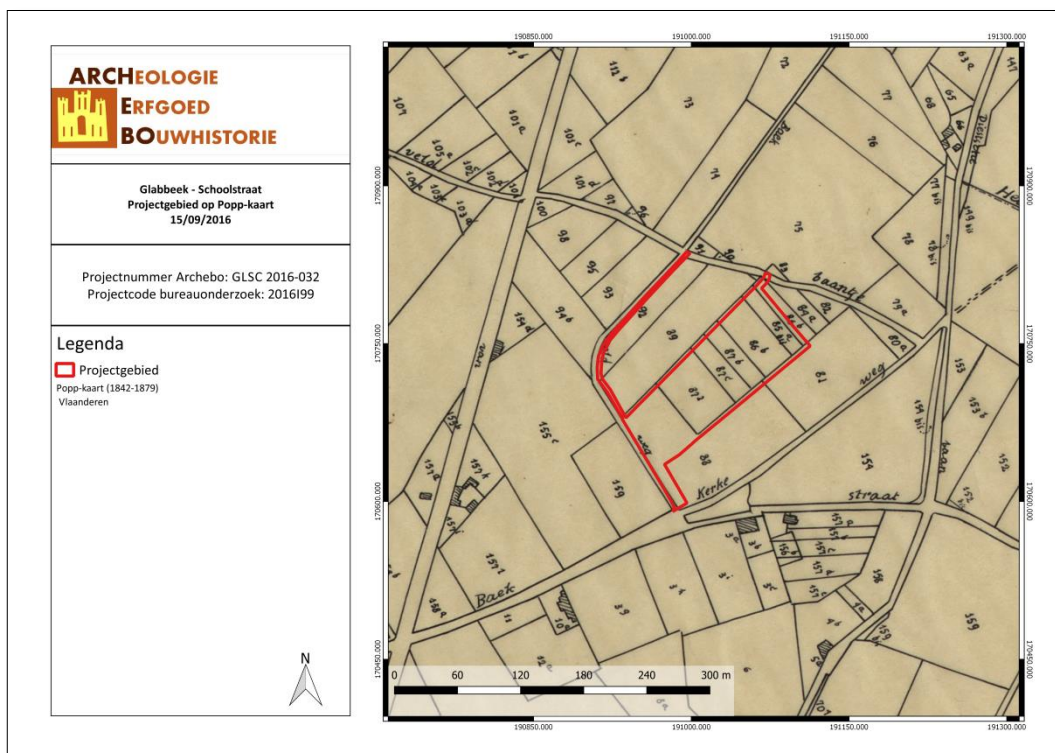
GLSC/16/09/15/15 – Analoge aanmaak

Figuur 34: Detail uit de Ferrariskaart, 1777 (Geopunt, 2016)

GLSC/16/09/15/16 – Digitale aanmaak

Figuur 35: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).

GLSC/16/09/15/17 – Digitale aanmaak

Figuur 36: Detail van de Popp-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).

Art. 899. — Staes, Ludovicus, landb., Bunsbeek.				
E	85 ^{bis}	Land	12,10	5 5,81
Art. 915. — Meys, Joannes-Lambertus, landb., Bunsbeek.				
E	86 ^b	Land	24,00	3 11,52
	87 ^a	"	12,00	3 5,76
			56,00	17,28
Art. 897. — Nys, Lambertus, winkelier, de vrouw, Thienen.				
D	196 ^b	Land	75,60	1 2 54,81
E	87 ^a	"	11,90	3 5,71
			87,50	60,52
Art. 536. — Michiels, weduwe Petrus, eigenares, Thienen.				
E	87 ^{bis}	Land	31,20	5 14,98
Art. 228. — Loven, den grooten Heiligen Geest.				
A	34	Land	1,51,00	4 45,50
E	74	"	60,80	4 18,24
	83	"	1,09,20	3 4 42,59
	122	"	1,14,00	4 54,20
	147	"	38,20	4 11,46
	148	"	2,10	4 63
	304	Weide	1,60,90	1 2 116,65
	325 ^{bis}	Land	79,60	4 23,88
	327	"	61,40	4 18,42
	343	"	38,60	4 11,58
	344	"	12,80	4 3,84
	565	"	1,46,00	3 70,08

Figuur 37: Uittreksel uit het kadaster van Popp (Online inventaris UGent)

3.4. Archeologische verwachting

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het onderzoeksgebied geen gebouwen stonden in de 18de, 19de en 20ste eeuw. Mogelijk was dit wel het geval in voorgaande periode(s).

Een analyse van de gekende archeologische resten in de omgeving leverde enkele gekende gegevens op in de directe omgeving rond het onderzoeksgebied. Deze vallen allen in de Steentijd tot en met de Nieuwe Tijd te dateren te dateren. Hierdoor is het niet ondenkbaar dat er zich binnen het onderzoeksgebied archeologisch interessante sporen bevinden.

De verwachting naar goed bewaarde steentijdsites uit de Holocene periode is bestaande. In de omgeving zijn er heel wat steentijdartefacten aangetroffen, voornamelijk in de omgeving van de Velpe (=Velpevallei). De meeste vondsten zijn aangetroffen op plaatsen waar de bodem zeer nat is. Dit is niet het geval binnen het projectgebied. Hier is de ondergrond zwak gleyig. Vervolgens is er ook een colluviale bodem (PAC) aanwezig, wat de kans op bewaarde steentijdsites gering maakt. Toch, gezien het terrein zich binnen een kilometer van de Velpe bevindt, is het niet uitgesloten dat er artefacten uit de steentijd kunnen aangetroffen worden.

In de omgeving zijn er ook heel wat resten uit latere periodes aangetroffen. Hierbij handelt het om grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de IJzertijd tot Nieuwe Tijd.

Gezien het onderzoeksgebied tot recent als akkerland in gebruik was, kan het archeologische niveau mogelijk – plaatselijk – verstoord zijn door het (diep)ploegen.

4. Resultaten bureauonderzoek

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1. Algemeen

Op het terrein zal door de initiatiefnemer een verkaveling van 24 loten gerealiseerd worden. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief verstoord zal worden.

Uit bureauonderzoek is gebleken dat dat het terrein vanaf de 18de eeuw onbebouwd is gebleven. Er heeft zich enkel landbouwactiviteit voorgedaan. Dit zou doormiddel van diepploegen het archeologisch niveau – plaatselijk – kunnen verstoord hebben.

4.2. Beantwoording onderzoeksvragen

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat er geen bebouwing aanwezig was binnen het onderzoeksgebied gedurende de 18de en 19de eeuw. Historische bronnen leverden geen enkele aanwijzing op voor de vroegere periodes. Binnen een straal van 1600 meter zijn er heel wat archeologische resten aangetroffen, daterende vanaf de Steentijd tot en met de Nieuwe tijd.

2. Hoe was de oude perceelsindeling?

Informatie over de perceelindeling vinden we terug vanaf het einde van de 18de eeuw. Het cartografisch materiaal geeft zeer duidelijk weer dat de perceelsindeling vanaf deze periode tot vandaag quasi onveranderd bleef. Er zijn enkele kleinere percelen van het onderzoeksgebied samengebracht tot een groot perceel.

3. Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied geen gebouwen stonden in de 18de of 19de eeuw. Mogelijk was dit wel het geval in voorgaande periode(s).

4. Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?

Er kunnen mogelijk archeologische resten vanaf de steentijd tot de Nieuwste Tijd aangetroffen worden. Hierbij handelt het vermoedelijk om artefactvondsten uit de steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de IJzertijd tot de Nieuwste Tijd.

5. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Het onderzoeksgebied was tot voor kort in gebruik als akkerland. Het (diep)ploegen van de percelen kan dan ook mogelijk – plaatselijk – het archeologische niveau beschadigd of vernietigd hebben. Er dienen ook kleine gebouwen afgebroken te worden, die voor eventuele verstoring kunnen gezorgd hebben (tuinzone).

4.3. Samenvatting / assessment bureauonderzoek

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van de initiatiefnemer bureauonderzoek uitgevoerd. Op het terrein zal door laatstgenoemde een verkaveling van 24 loten met wegnis gerealiseerd worden. Dit gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief verstoord zal worden.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van zo veel mogelijk beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Binnen het projectgebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. In een straal van 1600 meter zijn er heel wat archeologische resten aangetroffen, daterende vanaf de Steentijd tot en met de Nieuwe tijd. Het plangebied zou dus mogelijk archeologische resten vanaf de Steentijd kunnen bevatten. Hierbij handelt het vermoedelijk om artefactvondsten uit de steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de IJzertijd tot Nieuwe Tijd.

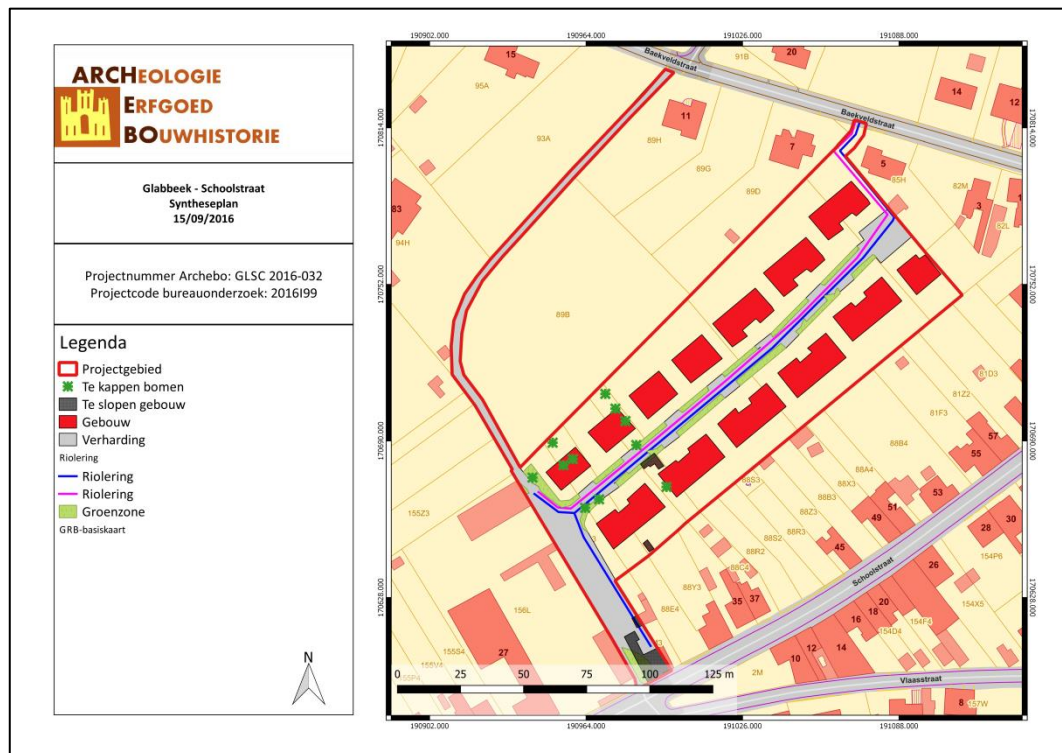
Het onderzoek toonde verder aan dat het plangebied waardevolle archeologische resten zou kunnen bevatten vanaf de Steentijd. Hierbij zou het vermoedelijk handelen om artefactvondsten uit de steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de IJzertijd tot Nieuwe Tijd.

Het onderzoeksgebied was tot voor kort in gebruik als akkerland. Het (diep)ploegen van de percelen kunnen dan ook mogelijk het archeologische niveau beschadigd of vernietigd hebben. Er dienen ook kleine gebouwen afgebroken te worden, die voor eventuele verstoring kunnen gezorgd hebben (tuinzone).

Ons advies luidt dan ook dat het nuttig is het terrein te onderzoeken aan de hand van een landschappelijk bodem- en proefsleuvenonderzoek. Het booronderzoek wordt aangeraden omwille van 2 redenen. Ten eerste dient de bodem onderzocht te worden gezien haar erg complexe opbouw (Lca). Vervolgens worden de landschappelijke boringen verspreid over het terrein aangelegd om te bekijken of er goed bewaarde bodems aanwezig zijn op het terrein. Indien dit het geval is, kan er steentijd verwacht worden en dient er een verkennend archeologisch booronderzoek naar steentijdartefacten volgens de Code van Goede Praktijk uitgevoerd te worden. Vervolgens dient er een proefsleuvenonderzoek plaats te vinden.

Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

In het plangebied wordt de bouw van verkaveling van 24 loten gepland. Aangezien er in de ruimere omgeving archeologische resten vanaf de Steentijd tot en met de Nieuwste Tijden werden aangetroffen en het te onderzoeken terrein mogelijk ook dergelijke archeologische resten zou kunnen bevatten en het terrein allicht een goed bewaard archeologisch niveau heeft, luidt ons advies dat het terrein best verder kan onderzocht worden aan de hand van een landschappelijk bodem- en een proefsleuvenonderzoek.

GLSC/16/09/15/18 – Digitale aanmaak

Figuur 38: Syntheseplan

4.4. Programma van maatregelen

Gezien de kans dat er binnen het plangebied nog intacte archeologische resten aanwezig zijn, stelt ARCHEBO bvba dat het nuttig is een uitgesteld landschappelijk boor- en proefsleuvenonderzoek, mogelijk aangevuld met een verkennend archeologisch booronderzoek, uit te voeren. Dit doordat er eerst een sloop- en kapvergunning verkregen moet worden voor het slopen van de aanwezige gebouwen en het kappen van de aanwezige bomen in het westelijk gedeelte. Het oostelijk gedeelte ligt nog onder landbouwgewassen.

Hierbij worden de landschappelijke boringen verspreid over het terrein aangelegd om te bekijken of er goed bewaarde bodems aanwezig zijn op het terrein. Indien dit het geval is, kan er steentijd verwacht worden en dient er een verkennend archeologisch booronderzoek naar steentijdartefacten volgens de Code van Goede Praktijk uitgevoerd te worden. Vervolgens dient er een proefsleuvenonderzoek plaats te vinden.

5. Bibliografie

Bodemkaart Vlaanderen, <https://dov.vlaanderen.be/dowweb/html/bodemloketten.html/>.

Centrale Archeologische Inventaris (CAI), <https://cai.onroerenderfgoed.be/>.

Geopunt Vlaanderen, <http://www.geopunt.be/>.

Inventaris van het Onroerend Erfgoed, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI), <http://www.ngi.be/topomapviewer/public/>.

Dondeyne, S., E. Van Ranst & J. Deckers, 2012. Converting the legend of the Soil Map of Belgium to World Reference Base for Soil Resources, Brussel

6. Figurenlijst

<i>Figuur 1: Criteria bij stedenbouwkundige vergunningen met toetsing van de oppervlakte- en liggingscriteria</i>	2
<i>Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2016).</i>	3
<i>Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2016).</i>	3
<i>Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op orthofoto (Geopunt, 2016).</i>	5
<i>Figuur 5: Zicht vanaf straatkant op pand nummer 29 aan de Schoolstraat (Foto 1)</i>	6
<i>Figuur 6: Zicht Heideblokstraat vanaf Schoolstraat (Foto 2)</i>	6
<i>Figuur 7: Zicht op omheining tuin van huis (Schoolstraat 29) vanaf Heideblokstraat (Foto 3)</i>	7
<i>Figuur 8: Zicht op tuin van huis (Schoolstraat 29) vanaf Heideblokstraat (Foto 4)</i>	7
<i>Figuur 9: Zicht op aangrenzend perceel van Schoolstraat 37 vanaf achterzijde (Foto 5)</i>	8
<i>Figuur 10: Overzicht vanaf Heideblokstraat (Foto 6)</i>	8
<i>Figuur 11: Zicht op bomen en struiken aanwezig op het terrein vanaf Heideblokstraat (Foto 7)</i>	9
<i>Figuur 12: Zicht Heideblokstraat vanaf Baekveldstraat (Foto 8)</i>	9
<i>Figuur 13: Zicht op woning en bijgebouw (Schoolstraat 29) vanaf Heideblokstraat (Foto 9)</i>	10
<i>Figuur 14: Toekomstplan</i>	11
<i>Figuur 15: Dwarsprofiel A (Liburni Projects NV)</i>	12
<i>Figuur 16: Dwarsprofiel B (Liburni Projects NV)</i>	12
<i>Figuur 17: Dwarsprofiel C (Liburni Projects NV)</i>	12
<i>Figuur 18: Dwarsprofiel D, langs kant Schoolstraat (Liburni Projects NV)</i>	12
<i>Figuur 19: Dwarsprofiel AS1, RWA (Liburni Projects NV)</i>	13
<i>Figuur 20: Dwarsprofiel AS2, RWA en DWA (Liburni Projects NV)</i>	14
<i>Figuur 21: Dwarsprofiel AS3, RWA en DWA (Liburni Projects NV)</i>	15
<i>Figuur 22: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).</i>	16
<i>Figuur 23: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2016).</i>	17
<i>Figuur 24: Hoogteprofiel.</i>	17
<i>Figuur 25: De gemeente Glabbeek op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2016)</i>	18
<i>Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiair geologische kaart (DOV, 2016).</i>	19
<i>Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2016).</i>	20
<i>Figuur 28: Uitleg van het type volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2016).</i>	20
<i>Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2016).</i>	21
<i>Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2016).</i>	22
<i>Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart van de Vlaamse gemeenten</i>	23
<i>Figuur 32: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2016).</i>	24
<i>Figuur 33: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2016).</i>	25
<i>Figuur 34: Detail uit de Ferrariskaart, 1777 (Geopunt, 2016).</i>	28
<i>Figuur 35: Detail uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).</i>	28
<i>Figuur 36: Detail van de Popp-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2016).</i>	29
<i>Figuur 37: Uittreksel uit het kadaster van Popp (Online inventaris UGent).</i>	29
<i>Figuur 38: Synthesepan</i>	33

7. Plannenlijst

GLSC/16/09/15/1 – Digitale aanmaak	3
GLSC/16/09/15/2 – Digitale aanmaak	3
GLSC/16/09/15/3 – Digitale aanmaak	5
GLSC/16/09/15/4 – Digitale aanmaak	11
GLSC/16/09/15/5 – Digitale aanmaak	16
GLSC/16/09/15/6 – Digitale aanmaak	17
GLSC/16/09/15/7 – Digitale aanmaak	18
GLSC/16/09/15/8 – Digitale aanmaak	19
GLSC/16/09/15/9 – Digitale aanmaak	20
GLSC/16/09/15/10 – Digitale aanmaak	21
GLSC/16/09/15/11 – Digitale aanmaak	22
GLSC/16/09/15/12 – Digitale aanmaak	23
GLSC/16/09/15/13 – Digitale aanmaak	24
GLSC/16/09/15/14 – Digitale aanmaak	25
GLSC/16/09/15/15 – Analoge aanmaak	28
GLSC/16/09/15/16 – Digitale aanmaak	28
GLSC/16/09/15/17 – Digitale aanmaak	29
GLSC/16/09/15/18 – Digitale aanmaak	33